

Polut Portaat ja Pitkospuut

Kommenttipuheenvuoro

Ajatellessani tätä seminaaria mieleeni ovat nousseet seuraavat seitsemän näkökulmaa, jotka ovat kokemukseni perusteella tärkeitä etsittäessä **polkuja, portaita ja pitkospuuta työelämään** pitkäaikaistyöttömyyden, osatyökykyisyyden tai ammatinvaihtamisen lähtötaidoilta.

Nämä ovat:

- ⑩ **Ruohonjuuritaso**
- ⑩ **Monimuotoisuus**
- ⑩ **Kohtaaminen**
- ⑩ **Ihminen tarpeineen**
- ⑩ **Merkityksellisyys**
- ⑩ **Psyykinen tila edellytyksenä luovuudelle**
- ⑩ **Into**

Kun suunnittelimme tätä seminaaria, tahdoimme siitä 'jotain muuta'. Ei vain puhetta pöntöstä kuulijoille, vaan vuorovaikutusta, liikkeelle lähteviä prosesseja, ajatuksia, keskustelua.

Niin kauan kuin itse olen ollut hankemailedman kanssa tekemisissä, vuodesta 1996, on kerta toisensa jälkeen noussut esiin EU:n komission suunnasta periaate saada aikaan jotain **ruohonjuuritasolta lähtien (bottom-up)**. Olen itse ollut kerran Brysselin 'pääkallonpaikalla'suuressa työllisyyskonferenssissa, ja tietääkseni siellä lähes ainoa aito työtön nähtiin meidän kumppanuusvideossamme. Ruohonjuuritaso voi useinkin olla juhlapuheissa ja julistuksissa, mutta sen aidosti mukaan saaminen osaksi päätöksentekoa ei ole yksinkertaista.

Tänään täällä on toisin.

Vaikka suurin osa päättäjistä loistaakin poissaolollaan, tämän seminaarin läsnäolijat edustavat laajasti ja aidosti alueemme käytännön toimijoita. Lyhyen ajan puitteissa on myös syntynyt aitoa vuorovaikutusta ja keskustelua.

Siitä näkökulmasta olemme onnistuneet tavoitteessamme.

Vieraillessani joitain vuosia sitten Virossa Laelatun luonnonpuistossa, minuun teki suuren vaikutuksen siellä sijaitsevan 'Puuniityn' lajien runsaus. Sitä pidetään yhtenä Euroopan lajirikkaimmista elinympäristöistä: **neliometrin alalta** on laskettu sataa lähentelevä määrä **eri kasvilajeja** (76 lajia tarkistettu määrä). Kasveja tarkastellessa esimerkiksi voikukka näytti pienoismalliltaan. Tätä voidaan soveltaa myös yhteiskunnallisesti.

Lajien runsaus edellyttää sitä, ettei jokin laji tavoittele yksipuolisesti tilaa / voittoa muiden kustannuksella.

Kun tuetaan ihmisiä löytämään paikkansa yhteiskunnassa joko työelämässä tai muutoin mielekkäässä arjessa, ei siinä voida menestyä hyvin, ellei **kohdata ihmistä hänen todellisissa tarpeissaan**. Tämä on vaarassa unohtua silloin, kun kiinnitetään huomio ensisijaisesti *työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin ja työmarkkinoiden tarpeisiin*. Ne ovat luonnollisesti tärkeitä, mutta erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden ratkaisuisissa ja syrjäytymiskehityksen ehkäisyssä on olennaisempaa edetä **ihmistä itseään kuunnellen** kuin vain kohdentaa häneen toimenpiteitä toisensa jälkeen.

Ajassamme on puhkeamassa esiin **uusimuotoinen liiketoimintakulttuuri, yhteiskunnallinen yrittäjäisyys**, joka ei perustu voiton maksimointiin, vaan sen jakamiseen yhteiskunnallista hyvää kartuttavasti.

Lakisääteisten ja hyvinvointiyhteiskunnan kannalta tämä on tarpeellista, ellei jopa välttämättömyys. **Etenkin silloin, kun verovaroin rahoitettuja julkisia palveluja tuotetaan entistä enemmän yhteistyössä yksityisen/ kolmannen sektorin kanssa, tuntuu kohtuuttomalta, että jokin taho**

voi ja saa hyötyä henkilökohtaisen voitontavoittelun perusteella.

Nähtäväksi jää, saako yhteiskunnallinen yrittäjyys jatkossa sellaisen aseman ja statuksen, että sille jää riittävästi elintilaa ja tukea, vai jyräävätkö markkinavoimien kovat ehdot sen alleen.

Parhaimmillaan nyt syntymässä oleva yhteiskunnallisen yrittäjyyden Suomen oloihin soveltuva malli voisi paitsi luoda uudentyyppistä liiketoimintaa, myös ratkaista nykyisen pattitilanteessa jumittavien kolmannen sektorin palveluorganisaatioiden pulman.

Tässäkin seminaarissa on jo tullut esiin **tarve kokea työ/ elämäntehtävä merkitykselliseksi.**

Pitkään onkin suorastaan häpeillen suhtauduttu siihen, jos joku kokee työnsä peräti kutsumukseksi. Olisikohan siinä yksi syy työssäuupumiseen monilla aloilla?

Työ on ihmisen elämänkaaressa kuitenkin paljon muutakin kuin pelkkä rahanansaitsemiskeino.

Työn kautta hän voi tuoda esiin kykynsä ja lahjansa ja osaltaan palvella aikaansa ja ympäristöään.

Mihin joutuu sellainen yhteiskunta, joka viestittää kansalaisilleen: ”Sinua ei tarvita. Maksamme sinulle jotain, kun pysyt poissa markkinoiltamme.”?

Mieleeni on jäänyt tarina Cape Kennedyn avaruusasemalta: Presidentti Kennedy oli tutustumassa hänen nimelleen perustettua avaruuskeskusta ja haastatteli useita työntekijöitä, tutkijoita ja insinöörejä, jotka työskentelivät laitoksessa. Kulkureitin varrella hän kohtasi myös talon siivoojan, pysähtyi tervehtimään häntä ja kysyi: - Mikä teidän tehtävänne täällä on?

Siivooja katsoi Kennedyyn ja vastasi: - Herra Presidentti, me lähetämme ihmisiä avaruuteen!

Hän oli oivaltanut ja sisäistänyt oman merkityksensä työssään.

Ajassamme peräänkuulutetaan ja myös tuetaan merkittävillä summilla uusien innovaatioiden syntymistä. Pelkät resurssit ja vaatimukset eivät useinkaan johda toivottuun tulokseen, sillä todelliset innovaatiot, niin tekniset kuin sosiaalisetkin, perustuvat **luovuuteen**. Ei aivan niin kuin sarjakuvassa Lassi ja Leevi, missä Lassin vastaus oikeaksi luovuuden syyttäväksi tilaksi mainitsee ”viime hetken paniikin”.

Luovuuden edellytyksistä eräs hyvin olennainen on **riittävä psyykinen tila, rauha, aika.**

On kohtuutonta odottaa luovien sosiaalisten innovaatioiden syntyvän paniikkitunnelmassa sen kummemmin virkamiestyönä, ministeriöissä kuin muissakaan yhteisöissä, ellei saada aikaan **elävää vuorovaikutusta ja aitoa kumppanuutta, intoa ja sitoutumista.**

Lopuksi haluan jakaa kanssanne kaksi tärkeätä teesiä, jotka minua tähän työhön opettanut Eila

Lyhty useamman kerran on painottanut:

⑩ **Intoa ei saa sammuttaa.**

⑩ **Siemenviljaa ei saa jauhaa.**

Leivän syrjästä kiinni -seminaarissa 24.3.2010

Marja-Leena Pellikka